

2016-02-19
Dnr Ku2015/02346/KL

Kulturdepartementet,
103 33 Stockholm

Yttrande över

Riksantikvarieämbetets rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena

Sammanfattning

Strängnäs stift har inget att invända emot föreslagna förändringar i regleringen avseende de kyrkliga kulturminnena (2. Författningsförslag).

Strängnäs stift vill dock framföra nedanstående synpunkter på förslagen:

- Strängnäs stift vill att Regeringen beaktar vilka konsekvenser den nya definitionen av begreppet kyrkobyggnad kommer att få på det kulturhistoriska värdet av kyrkobeståndet som helhet (se 2.1 - 4 kap 2 §).
- Strängnäs stift vill påtala det positiva i att det gröna kulturarvet lyfts fram i förslagen till ändringar av 4 kap 3 § och 13 §.
- Strängnäs stift anser att en formulering om att brådskande/akuta åtgärder får utföras bör föras in under 9 § respektive 13 § (se 2.1 - 4 kap 9 § & 13 §).
- Strängnäs stift anser att formuleringen av 18 § bör förtydligas (se 2.1 - 4 kap 18 §).
- Strängnäs stift vill framföra ett önskemål om att Riksantikvarieämbetes och Länsstyrelsernas förteckningar över kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser synkroniseras (se 2.2 - 20 §)

Strängnäs stift anser att det är anmärkningsvärt att Riksantikvarieämbetet i sitt förarbete till författningsförslaget inte har sammanställt inkomna synpunkter i remissen över *Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena - Kartläggning och förslag till lagändringar*. Av den anledningen biläggs Strängnäs stifts yttrande över den remissen till detta yttrande.

Strängnäs stift vill även anföra några synpunkter på kapitel 5 *Riksantikvarieämbetets analys av synpunkter inkomna på Kulturmiljöutredningens betänkande* och på kapitel 6 *Riksantikvarieämbetets bedömningar och förslag*.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till förändring av 4 kap. kulturmiljölagen

4 kap 2 §

Riksantikvarieämbetet uttryckte i remissen över *Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena - Kartläggning och förslag till lagändringar* en oro för att de yngre kyrkorna, på grund av att de har ett lägre skydd, skulle vara mer hotade av övertalighet. Den nya definitionen av begreppet kyrkobyggnad innebär att dessa yngre kyrkor lämnas helt utan skydd.

Strängnäs stift vill med hänsyn till ovanstående att Regeringen beaktar vilka konsekvenser den nya definitionen av begreppet kyrkobyggnad kommer att få på det kulturhistoriska värdet av kyrkobeståndet som helhet.

4 kap 9 §

I enlighet med 4 kap 5 § får brådskande reparationsarbeten utföras på kyrkobyggnader och kyrkotomter utan tillstånd, men sådana åtgärder skall utföras med material och metoder som är lämpliga med hänsyn till byggnadens eller anläggningens kulturhistoriska värden.

Strängnäs stift anser att en motsvarande formulering bör finnas även för *Kyrkliga inventarier*, till exempel under 4 kap 9 §.

4 kap 13 §

I enlighet med 4 kap 5 § får brådskande reparationsarbeten utföras på kyrkobyggnader och kyrkotomter utan tillstånd, men sådana åtgärder skall utföras med material och metoder som är lämpliga med hänsyn till byggnadens eller anläggningens kulturhistoriska värden.

Strängnäs stift anser att en motsvarande formulering bör finnas även för *Begravningsplatser*, till exempel under 4 kap 13 §.

4 kap 18 §

Strängnäs stift anser att innebörden av följande formulering är otydlig: *Den som inte efterkommer ett vitesföreläggande döms inte till straff för det som omfattas av föreläggandet.*

Formuleringen kan tydas som att den som väljer att inte efterkomma ett vitesföreläggande inte behöver oroa sig över någon påföljd. Om det är avsikten med formuleringen ifrågasätter Strängnäs stift behovet av § 18 i sin helhet.

2.2 Förslag till ändring av kulturmiljöförordningen

20 §

Strängnäs stift är positivt till att Riksantikvarieämbetet ska föra en förteckning över de kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser i landet som omfattas av tillståndsplikt, men vill dock tillägga att det vore önskvärt att en sådan förteckning synkroniseras med den förteckning som länsstyrelserna för. Förslagsvis sammanställer länsstyrelserna förteckningar för respektive län, vilka sedan sammanställs av Riksantikvarieämbetet för landet som helhet.

Strängnäs stift vill även påtala vikten av att förteckningarna stäms av mot Svenska kyrkan avseende vilka kyrkobyggnader som är invigda för Svenska kyrkans gudstjänst. Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister innehåller idag vissa felaktigheter i det avseendet.

5 Riksantikvarieämbetets analys av synpunkter inkomna på Kulturmiljöutredningens betänkande

5.1 Övertalighet och att sälja en kyrka

5.1.1 Begreppet ”kyrklig övertalighet”

Strängnäs stift anser att begreppet *kyrklig övertalighet* behöver en tydligare definition. När det i en församling finns fler kyrkor än vad församlingen behöver för gudstjänstbruk råder en *pastoral övertalighet* av kyrkobyggnader.

Strängnäs stift vill åter framhålla att frågan om *pastoral övertalighet* är en strikt inomkyrklig fråga.

5.1.3 Dagens situation och belysande statistik

Strängnäs stift instämmer i Riksantikvarieämbetets analys att det utifrån ett bredare samhällsperspektiv sannolikt inte finns en kyrklig övertalighet i allmänhetens ögon, bland annat med anledning av de värden som beskrivs i texten.

Förvaltning av denna ”oövertalighet” är dock inget som Svenska kyrkans medlemmar ensamma kan förväntas bekosta i all framtid. Den utredning som Riksantikvarieämbetet föreslår bör bland annat fokusera på att hitta en hållbar lösning för förvaltningen av de kyrkobyggnader som är pastoralt övertaliga, men som inte ses som övertaliga i ett utomkyrkligt perspektiv.

5.1.4 Att ta en kyrka ur bruk

Riksantikvarieämbetet skriver att stiftet har en indirekt möjlighet att påverka övertalighetsproblematiken genom att styra hur den kyrkoantikvariska ersättningen disponeras inom stiftet.

Strängnäs stift vill åter framhålla att vi inte kan ställa oss bakom denna formulering, då vi menar att kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) ska fördelas utifrån antikvariska principer och att ingen hänsyn ska tas till en församlings ekonomiska förutsättningar eller till huruvida kyrkan används för gudstjänst eller ej. Vi kan därför inte se något samband mellan kyrklig övertalighet och att med hjälp av KAE vårda och bevara det kyrkliga kulturarvet, varken direkt eller indirekt.

6 Riksantikvarieämbetets bedömningar och förslag

6.7 Utredning om övertaliga kyrkor

Strängnäs stift välkomnar att Riksantikvarieämbetet, eller en oberoende part, utreder frågor om lagskydd av eventuella övertaliga kyrkor. Vi anser däremot inte att det är en fråga för Riksantikvarieämbetet eller en oberoende part, att utreda huruvida det förekommer pastoral övertalighet eller hur processer för att förklara en kyrkobyggnad övertalig ska se ut i och med att Svenska kyrkan inte längre är en statskyrka. Om en sådan utredning ändå ska ske, måste den utföras i nära samverkan med Svenska kyrkan och andra relevanta aktörer.

6.8 Dialog om kunskaps- och kompetensutveckling

Strängnäs stift vill åter framföra att det i alla hänseenden är beklagligt att Riksantikvarieämbetet inte tydligt bekräftar Svenska kyrkans roll som ett kulturmiljövårdande organ. Svenska kyrkan förvaltar Sveriges största sammanhängande kulturarv och inom Svenska kyrkans olika enheter finns en betydande kunskap och kompetens. Riksantikvarieämbetet säger sig vilja utveckla kunskap och kompetens i sin egen organisation, hos länsstyrelserna och de regionala museerna. Strängnäs stift samverkar gärna i detta utvecklingsarbete.

Bilaga: Strängnäs stifts yttrande över Riksantikvarieämbetets remiss *Rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena* (Dnr 1.1.2-2060-2013)

För Strängnäs stift

Johan Dalman

Biskop, Strängnäs stift